

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Eandem scientiam Theologiæ, sed non eundem habitum esse practicum,
& speculatiuum, senserunt Nominales. c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Okam.
Gabr.
Gregor.

26.

euadat in arte, sine intentione tunc ea vtendi, dicetur speculati, & contemplari potius, quam practicum notitiam habere. Bene video contrarium docuisse Okamum q. 4. Prola. 2. qui ponitur r. 1. q. in ord. Gabriel. q. 1. a. 1. no. at. 2. & Greg. q. 5. a. 2. qui censent, ex eo solum notitiam aliquam dicendam esse practicum, quod habeat opus, & praxim pro obiecto. Alioqui sequeretur, inquit Greg. eundem habitum successiue esse practicum, & speculatiuum circa eandem conclusionem. Ego vero id non existimo abiurdum; quia non repugnat aliquem considerare opus, vt faciat, aut solum speculand, & contempland veritatis, & naturae illius gratia; & ita eundem habitum, circa eandem conclusionem, simul esse practicum, & speculatiuum; quamquam eadem notitia simul vtrumque esse non possit. Habitus autem simul est practicus, & speculatiuus, quia potest saltem successiue vtroque modo operari.

CAP. VI.

Explicatio vterioris sententiae.

Theologia
simul est
practica &
speculatiua

27.

Idcirco haecenus fundamenta, quibus postrema sententia confirmanda est, & explicanda; quae asserit, Theologiam esse vnam scientiam, simul practicam, & speculatiuam. Iam vero hac ratione probatur. Illa scientia practica dicenda est, cuius actus est practica notitia; speculatiua vero, cuius actus est sola contemplatio, & speculatio; quod si aliqua scientia habere possit actum vtriusque rationis, simul erit practica, & speculatiua; habitus enim scientiae ab actu proprio denominationem habet, sed Theologia vtrumque actum elicere potest: ergo simul est practica & speculatiua. Nam ex iactis fundamentis facile patet vtrumque actum à Theologia elici posse: practica enim notitia est, quae praxim habet pro obiecto, vt in tertia notatione dictum est, & circa illam versatur eo modo, quo dirigit ad opus, vt in vltima notatione explicauimus. Speculatio vero, aut est talis obiecti quod non est praxis ipsius cognoscentis, aut licet habeat pro obiecto opus ipsius, circa illud tamen versatur gratia solum contemplandae veritatis, non autem operandae, vt in eodem vltimo fundamento notatum est. Atqui Theologia habet actus vtriusque rationis, ex parte enim considerat Deum, mysterium Incarnationis, & alia id genus, quae non habent rationem praxis: ex parte vero considerat multa in operatione posita: & haec duobus etiam modis, v. l. sola contemplatione veritatis, vel gratia operationis: potest enim Theologus vti Theologia perinde, atque prudentia, vt moueat seipsum ad recte operandum: habet ergo vtrumque actum, practicum videlicet, & speculatiuum, non tantum circa diuersas conclusiones, sed etiam circa eandem, vt explicatum est.

S. Thom.
Cap. 1.
Theologia
praecipue
speculatiua

Addunt tamen S. Thomas, Capreolus, & alij Thomistae Theologiam praecipue dicendam esse speculatiuam: id quod ego etiam verum existimo, non quia maiori ex parte speculatiua sit: quamquam & hoc, si omnia bene computentur, verum est: sed quia praecipuum obiectum illius, per ordinem ad quod cetera, quae in ea tractantur, ad ipsam tanquam ad vnam scientiam pertinere dicuntur, Deus est, qui solius speculationis obiectum esse potest. Ex quibus omnibus satis constat hanc esse vtiorem sententiam: quia eodem modo practi-

cum, & speculatiuum usurpat, quo Aristot. & alij philosophi acceperunt. Ex his quoque impugnari possunt opiniones singulae, quas initio recensuimus, nam earum auctores sine fundamento aliquo, prout eis libuit, practici, & speculatiui denominationes usurparunt. Si qua vero sunt pro illis argumenta, ex dictis facile diluuntur.

28.

DISPUTATIO IX.

Quo pacto practicum, & speculatiuum eidem scientiae conuenire possint.

Eandem scientiam Theologiae, sed non eundem habitum esse practicum, & speculatiuum senserunt Nominales. cap. 1.

Habitum Theologiae esse practicum, & speculatiuum eminenter, docuit Caius. an. cap. 2.

Vterior sententia, eundem habitum Theologiae non solum eminenter, sed forma uer esse practicum, & speculatiuum cap. 3.

CAPUT I.

Eandem scientiam Theologiae, sed non eundem habitum esse practicum & speculatiuum senserunt Nominales.

SUPEREST difficultas inter Doctores, qui vltimam sententiam superiori disputatione secuti sunt, qui fieri possit, vt practicum, & speculatiuum, quae non solum videntur esse differentiae essentiales, & oppositae habituum, sed etiam facultatum, vt docet Aristot. 3. de Anima c. 10. text. 31. eidem Theologiae, aut habitui conueniant. In qua difficultate prima opinio est Okami, Gabri. Greg. & Maioris: qui affirmant, eandem scientiam Theologiae simul esse practicam & speculatiuam, non tamen eundem habitum. Putant enim Theologiam, & quamcunque scientiam pluribus habitibus constare: imo singulis circa singulas conclusiones, ex omnibus tamen conflari scientiam Theologiae ordine quidem vnam, non autem in genere qualitatis: & quia in ea sunt variae conclusiones, aliquae omnino in speculatione, quales sunt de Deo, aliquae circa praxim, idcirco dicunt Theologiam esse practicam, & speculatiuam simul non secundum eundem habitum circa eandem conclusionem, sed ratione vnius practicae, ratione alterius speculatiuae. Ex commemoratis vero auctoribus Gregorius non vult concedere eundem habitum practicum, & speculatiuum circa eandem conclusionem vt superiori disp. cap. 5. in fine retulimus.

Okam.
Gabr.
Gregor.
Maior.1.
Quamuis scientiam pluribus habitibus constare.

Horum autem sententia, & fundamentum mihi non probatur. Primum quia censo vnam scientiam esse vnam simplicem qualitatem, de quo modo ex professo non disputo: id quod hac ratione mihi habeo persuasum. Quia habitus scientiae debet esse qualitas distincta ab speciebus intelligibilibus. nam scientia nequit esse coordinatio specierum: vix enim intelligi, nedum explicari potest, quis sit ille ordo specierum, quem, nonnulli dixerunt, esse habitum, cum non sit ordo secundum situm, nec secundum aliquam immutationem substantialem ipsarum specierum: esse autem vnam simplicem qualitatem distinctam a spe-

Scientia est
vna simplex
qualitas
distincta a
specie.

speciebus non autem plures circa singulas conclusiones, sic ostendo. Quia si essent plures, una sine alia esse posset: nam ea, quæ realiter distinguuntur, separari inuicem queunt, si res à re distinguantur: sed habitus circa posteriorem conclusionem non potest esse sine habitu circa priorem, sicut neque demonstratio posterioris sine prioris demonstratione: signum ergo est, non esse plures habitus, & qualitates, sed eandem diuerso modo. Dico autem diuerso modo, quia sicut eadem qualitas reperitur minus intensa, & intensior, & ea ratione latitudinem habere dicitur: sic etiam eadem qualitas circa primam, & secundam conclusionem latitudinem habet, quam dicimus latitudinem extensionis: quinimo eadem ratione crediderim habitum conclusionum, & principiorum, ex quibus illa deducuntur, non esse duos habitus, sed eundem magis extensum, quia unus alium supponit essentialiter, ita ut posterior circa conclusiones, non possit esse sine priori, qui est circa principia. Idcirco Arist. 6. Ethic. cap. 3. dixit sapientiam esse scientiam, & intellectum simul eorum, quæ honorabilissima sunt. Appellat autem scientiam, quatenus est conclusionum: intellectum vero, quatenus est principiorum in eadem facultate. Putat igitur esse eundem habitum circa principia, & circa conclusiones, sed magis extensum: siquidem sapientiam ibi connumerat, tanquam unum habitum.

Deinde, ut diximus in ultima notatione, circa eandem conclusionem potest esse notitia practica, & speculativa: ergo & habitus eodem modo practicus, & speculativus esse potest. Quare licet obiectum Theologiæ esset sola operatio, sicut est obiectum philosophiæ moralis: nihilominus Theologia simul esset practica, & speculativa: sicut est philosophia moralis, & logica, quia utroque modo posset res considerare.

CAPVT II.

Habitus Theologiæ esse practicum, & speculativum, eminenter docuit Caietan.

Secunda opinio est aliorum asserētium, Theologiam esse unum habitum & simplicem qualitatem: id quod de quacunque etiam scientia affirmant, & esse simul practicum, & speculativum: quia partim circa operationem versatur, partim circa res, quæ non cadunt sub operationem: cuius sententiæ videtur esse Caietanus. Cæterum, ut explicet difficultatem propositam, videlicet quomodo eidem habitui conveniat practicum, & speculativum, quandam philosophandi rationem magis subtilem, quam veram excogitavit: quam recentiores in hac parte mirum in modum laudant, & amplectuntur. Inquit ergo in commentario huius art. §. In corpore, Theologiam nec esse pure practicam, nec pure speculativam, sed altiori quadam ratione quod alij eminenter vocant, utrumque in se continere.

Huius rei explicande gratia notat, practicum, & speculativum non esse per se differentias essentielles, primo diuidentes scientiam vniuersam, sicut neque visum & auditum diuidunt proximè sensum generatim: sed quemadmodum sensus primum diuiditur in communem, & particula-

rem, deinde particularis in visum, & auditum: ita scientia in vniuersum essentiali diuisione primum distribuitur in scientiam finitam, & infinitam, hoc est finiti, & infiniti obiecti: præterea finita scientia in speculativam & practicam. Quare si practicum, & speculativum referantur ad scientiam vniuersam, non sunt differentie essentielles: quia simul sunt in eadem, quæ est infiniti obiecti, qualis est Theologia: relatæ verò ad scientiam finitam, sunt essentielles differentie: quia in vna scientia finita, hoc est finiti obiecti, utraque ratio simul non reperitur. Sicut ordo ad visibile, & audibile, & ad alia sensibilia in particulari, non sunt differentie sensus in vniuersum; quia in aliquo sensu, videlicet in communi interiori, uterque respectus inuenitur: at in sensibus particularibus sunt differentie essentielles, & simul in vno non inueniuntur.

Ratio verò, ob quam scientia infiniti obiecti esse potest practica, & speculativa ea est: quia quæ dispersa sunt in inferioribus, vniuntur in superioribus: quare practicum, & speculativum, quæ non possunt eidem habitui circa idem obiectum finitum simul convenire, reperiuntur in habitu Theologiæ, qui circa obiectum finitum versatur: res enim infinita tantæ excellentiæ est, ut possit esse obiectum speculationis, & regula praxis. Ex hac doctrina nonnulli recentiores colligunt, Theologiam non esse formaliter practicam, nec speculativam, sumendo practicum, & speculativum, ut sunt differentie scientiæ finitæ: in qua sententia putant esse Caietanum, imò & S. Thomam, eo quod asserunt, Theologiam, si cum alijs scientijs inferioribus conferatur, ita se habere, quemadmodum se habet sensus interior ad exteriores: atqui (inquiunt Thomistæ) nulla differentia exterioris sensus convenit formaliter sensui interiori: ergo nec practicum, nec speculativum, quæ sunt per se differentie scientiæ finitæ, convenire possunt formaliter Theologiæ, quæ est superior, & communis scientia. Sed rursus, nescio quâ ratione, iidem Thomistæ concedunt probabile esse in eo sensu iam dicto Theologiam esse speculativam formaliter accipiendo speculativum, ut est differentia inferioris scientiæ: non tamen esse formaliter practicam, accipiendo practicum eodem modo cum eadem prolixè videatur ratio utriusque si eodem modo accipiatur.

CAP. III.

Verior sententia, Eundem habitum Theologiæ non solum eminenter, sed formaliter esse practicum, & speculativum.

Ego vero existimo, Theologiam nostram, non eminenter, sed formaliter esse practicam, sicut aliæ scientiæ obiecti finiti, practicæ sunt: ut autem ostendamus, quo modo practicum, & speculativum formaliter eidem scientiæ convenire possint, notandum est primum, aliquem habitum subire rationem practici, vel speculativi, ex eo sciam, quod est principium, vel speculationis, vel practicæ notitiæ, interdum autem vnam tantum rationem convenire habitui, aliquando utramque simul: veluti ratio speculativi convenit Metaphysicæ, ratio practici prudentiæ, utraque vero philosophiæ morali, & nostræ

Id est habitus conclusionum, & principiorum.

Aristot.

Theologiam eminenter esse practicam & speculativam.

Caietan. S. Thom.

Caiet. Summis de Theologia eminenter practica, & speculativa.

Practicum & speculativum de nominationes communes sunt.